

Självständigt arbete krigsvetenskap (15 hp)

Författare		Program/Kurs
Namn: Ali Al-Husseiny		SA VT 2011
Handledare		
Namn: Björn Brenner		
<p>FÖRSVARSMAKTEN IDAG REDO FÖR FÖRÄNDRING?</p>		
<p>Nyckelord: Professionalisering, högvakt.</p>		

THE ARMED FORCES

READY FOR CHANGE?

Abstract

The Swedish armed forces are facing a change, a change in both organization and profession. From a conscript military service system, the Swedish Armed Forces has changed to having full-time contracted soldiers. Conscript military service has a history of over a hundred years; it was introduced in 1901 and has survived two world wars and the Cold War.

The Swedish armed forces have changed to have contracted soldiers. My reflection is whether the armed forces really have had time for this changes that the new professionalization has meant. Today the Swedish armed forces consists of contracted soldiers, soldiers who are employed full time and costs the armed forces a lot of money. It's too expensive to have the same number of soldiers now compared to the older system in the defense against invasion by conscript soldiers. This has enabled us with a lower mass and cannot always perform the same tasks as we could before.

In this study, I will analyze if the professionalization really needs changes in the approach, and how these changes have been met by the Swedish armed services.

Key Words: Professionalization, Guard.

FÖRSVARSMAKTEN IDAG REDO FÖR FÖRÄNDRING?	1
1. INLEDNING	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Problemformulering och frågeställningar	7
1.3 Syfte	7
1.4 Avgränsning	7
1.5 Tidigare forskning	8
1.6 Definitioner och begreppsförklaring	9
1.7 Metod	10
1.7.1 Intervjuer	10
1.7.2 Litteratur och internetsökning	11
1.7.3 Material	11
1.7.4 Val av fall	11
1.7.5 Validitet och Reliabilitet	11
1.8 Disposition	12
2 TEORI	12
3. EMPIRI	14
3.1 Svenska systemet	14
3.1.1 Stockholms slott	16
3.1.2 Bevakningen idag	16
3.1.3 Kostnader	17
3.2 Danska systemet	17
3.2.1 Amalienborg slott	18
3.2.2 Bevakningen idag	19
3.2.3 Kostnader	19
4. ANALYS	21
4.1 Likheter	21

4.2 Skillnader	21
4.3 Slutsatser dragna från analysen	23
5. SVAR PÅ FRÅGESTÄLLNING	27
6. AVSLUTANDE DISKUSSION	27
6.1 Slutsatser	28
6.2 Förslag till fortsatt forskning	28
7. KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	29
7.1 Internet källor	29
BILAGA 1	31
BILAGA 2 - INTERVJU	33

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Den svenska försvarsmakten står inför en förändring, en förändring av både organisation och profession. Från att ha värnplikt har den svenska försvarsmakten förändrats till att ha heltidsanställda soldater. Värnplikten har en historia på över hundra år, den infördes 1901 och har överlevt två världskrig och det ”kalla kriget”. Under det gamla systemet har soldater blivit inkallade, genomfört tester för att därefter placeras på något regemente för att utbildas till att bli soldat. Efter genomförd utbildning har soldaterna getts en krigsplaceringsorder och därefter skickats hem. Detta syftade till att i första hand skydda Sveriges gränser från en angripare. Idag har behovet av militär beredskap och internationella insatser förändrats. Idag har säkerhetsläget förändrats och med den också den svenska säkerhetspolitiken.

Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat medlemsland eller nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas.¹

Den svenska regeringen anser att ett väpnat angrepp mot Sverige är mindre sannolikt i närtid, men kan inte helt utesluta detta på längre sikt, därav har slutsatsen blivit att försvarsmakten fortfarande skall ha förband som kan med en kort varsel sättas in i en pågående krissituation nationellt.²

Regeringen anser att omställningen till ett mer användbart, flexibelt och tillgängligt försvar innebär att organisationen bör bemannas på en valfri basis. Vidare anser regeringen att det gamla pliktssystemet uppvisade flertalet allvarliga brister, allt från användbarheten för insatser internationellt och samövning till tillgängligheten. Att först mobilisera för att därefter försvara Sverige anses vara en lång process för att möta dagens hot. (Dagens hot som exempelvis terrorism mot Sverige kan inträffa med en mycket kort varsel, detta medger att med hjälp av pliktlagstiftningen att mobiliseringen av förband kan kännas ineffektiv eller en oproportionerlig åtgärd för att möta dessa hot).³

Värnpliktssystemet byggde på att försvarsmakten utbildade soldater under en period för att sedan skicka hem dem, dessa soldater kunde i ett senare skede ansöka om att åka på utlandstjänst. Detta

¹ Departementsserien (Ds), Säkerhet i samverkan, Ds 2007:46, sid 11

² Prop. 2009/10:160 s72

³ Ibid Sid 69-77

gjorde ofta att soldaterna hamnade på nya förband där ytterligare utbildning samt samövning krävdes. Detta gjorde att erfarenheter som byggts upp inom förbandet gick förlorad. Med de nya kraven på försvarsmakten anses dagens personalsystem som baseras på försvarsplikt ej kostnadseffektivt.⁴

Den svenska försvarsmakten har förändrats till att ha kontrakterade soldater. Hur har detta genomförts? Har försvarsmakten kunnat förändra sin organisation i den takt som eftersträvats eller den takt man tänkt sig? Eller har det uppstått stor krock på vägen? Kan den svenska försvarsmaktens ekonomi klara av de uppgifter som åläggs den i dagsläget? Eller krävs det en förändring?

Det nya systemet har tvingat fram förändringar på sätt som många grenar inom Försvarsmakten löser sina uppgifter på, ett exempel på detta är antalet soldater. Vi kan inte ha lika många soldater nu som under det förra systemet med värnpliktiga p.g.a. att de nya soldaterna med kontrakt kostar mycket mer. Min fundering är om försvarsmakten verkligen har hunnit med sina förändringar som den nya professionaliseringen har inneburit.

I dagsläget består försvarsmakten av kontrakterade soldater, d v s soldater som är heltidsanställda och kostar försvarsmakten mycket pengar. Det är för dyrt att ha lika många soldater nu som under invasionsförsvaret med värnpliktiga soldater. Detta har gjort att vi p.g.a en mindre massa inte alltid kan utföra samma uppgifter som vi kunde förr.

Med en sådan växling av system i den svenska försvarsmakten måste vi kunna arbeta mer kostnadseffektivt. Vi måste kunna lösa våra uppgifter med minimal personalåtgång men med samma kvalitet på resultatet.

Ämnet som jag vill skriva om handlar om professionaliseringen av den svenska försvarsmakten, jag vill se vad förändringen egentligen inneburit för Försvarsmaktens verksamhet. I många av FOIs rapporter blir slutsatserna oftast att försvarsmakten måste jobba mer kostnadseffektivt, vad innebär detta egentligen? Jag vill med hjälp av en fallstudie försöka påvisa påverkan av professionaliseringen på försvarsmakten. I studien vill jag se om professionaliseringen verkligen inneburit ändringar, samt hur dessa ändringar bemötts av försvarsmakten.

⁴ Prop. 2009/10:160 s.74

1.2 Problemformulering och frågeställningar

Problemformuleringen är ganska kort och kan uppfattas som bred och omfatta hela försvarsmakten, detta är dock inte avsikten utan studien kommer att inkludera försvarsmakten i sin helhet i det stora perspektivet kopplat till professionaliseringen men endast påvisa problemet genom en tydlig fallstudie. Problemformuleringen lyder enligt nedan:

Vad innebär försvarsmaktens professionalisering för dess verksamhet? Kan verksamheten fortsätta utan förändring?

- *Hur bevakas Stockholms slott och Amalienborg slott?*
- *Är uppgiften att bevaka Stockholms slott genomförbar (kostnadsmässigt) för den nya svenska försvarsmakten?*

Som det är nämnt på inledningen så vill författaren påvisa vad professionaliseringen egentligen inneburit för försvarsmaktens verksamhet genom en fallstudie som handlar om bevakningen runt stockholmslott. Författarens avsikt är att jämföra hur vi sköter bevakningen runt Stockholms slott, samt hur Danmark sköter deras bevakning runt Amalienborg slott. Danmark har haft ett systemskifte till anställda soldater och har en större erfarenhet av kostnaderna som detta innebär, därav vill jag se om Danmark gör på andra sätt, och om de sätten går att genomföra här i Sverige, detta kan kanske resultera att Försvarsmakten kostnadsmässigt kan effektivisera bevakningen runt Stockholms slott.

1.3 Syfte

Syftet med uppsatsen är att visa om vi kan effektivisera vårt sätt när det gäller bevakningen runt Stockholms slott. Författaren har för avsikt att undersöka hur andra länder som har kontrakterade soldater går till väga. Vidare vill författaren undersöka om de bevakar sina slott på ett annorlunda sätt, om de har ett mer kostnadseffektivt sätt kopplat till personalen än Försvarsmakten (dock med bibehållen kvalitet på bevakningen som innan). Den svenska försvarsmakten är ganska oerfaren med att ha kontrakterade soldater, därför är det intressant att se hur andra länder gör som har haft kontrakterade soldater under en längre tid. Varför uppfinna hjulet på nytt? Detta kommer också leda till vi kan se om den ”nya” försvarsmakten kan uppfylla de krav på förändringar som den nya professionaliseringen innebär.

1.4 Avgränsning

Avgränsningen jag har valt att göra i denna uppsats är att jag begränsat mig till bevakningen runt Stockholm slott och Danmarks slott. Utöver detta har jag även begränsat mig till att endast jämföra och se om det finns skillnader i tillvägagångssätten av bevakningen och personal fördelning. På den korta tidsramen för uppsatsen har jag valt att inte ta hänsyn till arkitekturen av själva bevakningsobjekten, jag har även begränsat mig att med undantag av det som har tagits upp i

inledningen kommer den säkerhetspolitiska aspekten för de två nationerna inte att behandlas något djupare. Det säkerhetspolitiska läget styr mycket i hur dessa länders försvarsmakter styrs samt ekonomin, men jag bedömer att säkerhetspolitiken inte skiljer sig mycket mellan Sverige och Danmark i detta hänseende.

Kulturella aspekten och skillnader i mellan dessa två nationer kommer inte att behandlas då Danmark och Sverige bedöms av författaren ligga relativt nära varandra.

En ytterligare avgränsning i uppsatsen är att jämförelsen som görs mellan Sverige och Danmark görs under samma rubriker, detta i syfte att göra jämförelsen så lika som möjligt.

Läsaren till denna uppsats bedöms ha en helhetsuppfattning om hur försvarsmakten är organiserad samt ha viss kunskap i vissa militära termer då dessa av författaren anses vara alldagliga.

1.5 Tidigare forskning

Det är skrivet ganska mycket om ämnet i stort, dock saknar dessa forskningar enligt mina notiser en klarare bild av hur systemet kan komma att krocka eller inte klarar av de krav som den ställs inför.

FOI – Totalförsvarets forskningsinstitut har gjort en del rapporter runt ämnet, bl. a har rapporter skrivits om personalförsörjning, FOI har jämfört Sverige med andra länder, bl.a. med Danmark.

November 2010 skrevs en FOI underlagsrapport av Ulf Jonsson och Peter Nordlund om *Frivilliga soldater istället för plikt – internationella erfarenheter och ekonomiska konsekvenser*. Rapporten syftade främst till att den svenska Försvarsmakten skulle lära sig av misstagen och lärdomar av andra länder som har haft en reformering av försvarsmakten. Punkterna som studerades i rapporten bestod främst av personalförsörjning och ekonomi.

I en C-uppsats av Kd Oskar Stenberg OP 07/10 *Försvarsmaktens professionalisering – Påverkande faktorer för soldatrekryteringen*, tas ämnet upp från en annan vinkel. Stenberg analyserar de Danska och de Nederländska försvarsmakterna för att hitta faktorer som har störst påverkan på just soldatförsörjningen, samt om de torde vara viktiga att ta hänsyn till för den svenska försvarsmakten.

Problemet som kommer att analyseras kan anses vara relativt lik Stenbergs Studie, dock angriper denna studie problemet från en annan vinkel, och inte i samma generella perspektiv, utan går djupare med hjälp av en fallstudie för att få en djupare förståelse för vilka skillnader dessa två olika system verkligen består av. Stenberg påvisar i sin studie att skillnader mellan den Svenska försvarsmakten och de övriga två finns och att dessa skillnader måste angripas för att ge bästa resultat för den Svenska försvarsmakten.

1.6 Definitioner och begreppsförklaring

Honnörsvakt: Honnörsvakt är en vaktstyrka av varierande storlek som vanligen tilldelas ett lands statschef liksom främmande statsöverhuvuden, kungliga personer samt vissa högre officerare som hedersbevisning. En honnörsvakt är vanligtvis militär, men kan alternativt bestå av exempelvis polis.

Honnörsvakten kan paradera vid personens ankomst till eller avresa från en ort. Den kan också vara posterad vid personens bostad. Om endast en eller två soldater utställts vid en persons bostad kallas denna honnörspost. Honnörsvakt kan även förekomma i samband med militära begravingar, vid minnesmärken över stupade soldater och liknande.⁵

Skyddsobjekt: Anläggning, hus eller terrängområde med tillträdesförbud för alla som inte har tillstånd. Tillträdesförbudet kan i vissa fall kompletteras eller ersättas av olika tilläggsförbud som fotoförbud, avbildningsförbud mm.⁶

Rekryter: Soldaterna som gör sin grundutbildning benämns numera rekryter.⁷

Kompani: Då den danska försvarsmakten har en grovt reducerad beriden högvakt förstås med kompani även skvadron i vissa sammanhang i uppsatsen.

Skyddsvaktsutbildning: Det är en utbildning som bland annat lär ut vilka lagar och bestämmelser som styr skyddsvaktens agerande och också hur dessa tillämpas. Utbildningen ger lektioner i närstrid och om hur man använder batong. Att kunna hantera sitt vapen på ett säkert sätt under pressade situationer ingår också i utbildningen.⁸

Specialist- och generalist officer: Det finns två befälskategorier, den ena inriktas mot chefsrollen och rollen som stabsofficer. Utvecklingen av personalen går från början mot att kunna verka i allt högre ledningsnivåer. Kategorin benämns generalist. Den andra kategorin inriktas mot expertens och specialistens roll.⁹ Man kan på ett enkelt sätt säga att en generalist skall kunna lite om mycket, medan en specialist skall kunna mycket om lite. Dessa två kategorier har två olika karriärgångar och tjänstegrader.

⁵ Livgardet, *Ceremonireglemente för Försvarsmakten*, Del 6, S 113-124

⁶ <http://www.forsvarsmakten.se/sv/Forband-och-formagor/Forband/Marinbasen-MarinB/Nyheter/Skyddsvaktsutbildningen-avklarad/> 5/5/2011 14:29

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

⁹ The military profession in change – the case of Sweden, Anna Bolin, s.76

Konstabel: Konstabel är en dansk militär grad som erhålls vid anställning. Efter den grundläggande fyra månaders utbildningen kan en soldat rekryteras till Konstabel utbildning samt efter genomförd Konstabel utbildning få anställning med graden Konstabel.¹⁰

1.7 Metod

Genom att göra en komparativ studie mellan Sveriges försvarsmakt och den danska försvarsmakten avser författaren analysera hur den svenska försvarsmakten bevakar Stockholms slott samt hur den danska försvarsmakten bevakar sitt slott. Undersökningen kommer att bygga på en kvalitativ undersökning i syfte att få en djupare inblick i det begränsade materialet som finns tillgängligt. En kvantitativ studie skulle innebära att en större mängd data behövs och detta anser författaren inte finnas för denna uppsats¹¹. Syftet med jämförandet är att kunna se vilka likheter och skillnader vi har på vår bevakning av Stockholms slott jämfört med danska försvarsmaktens bevakning av Amalienborg slott. Slutligen kommer en analys som kretsar kring hur det svenska sättet skiljer sig från den danska sätten att bevaka slotten samt om skillnaderna kan leda till en effektivisering av bevakningen av Stockholms slott.

För att kunna göra det jag har nämnt tidigare i metoden krävs inledningsvis en beskrivning av bevakningen runt den svenska och det danska slotten. Samtidigt krävs en beskrivning av vilket system de två försvarsmakter nyttjar sig av, om det är anställda soldater eller om det är värnpliktiga. För att kunna göra jämförandet mer konkret kommer den ekonomiska aspekten att ha en stor betydelse i analysen. Det kommer också att göras ett jämförande av hur dessa två försvarsmakterna arbetar för att lösa högvaktsuppgifter, om uppgifterna skiljer sig åt och i så fall varför.

1.7.1 Intervjuer

De vetenskapliga metoderna som kommer att användas vid forskningen är intervjuer med officerare som har ansvar inom ämnet, detta kommer att ske i samtalsform eller genom telefonsamtal med förberedda frågor. Målet med intervjuerna är att få kunskap om hur bevakningen sköts och om vilka förändringar som har genomförts sedan systemskiftet från värnplikt till anställda soldater.

Kontakt kommer även att tas med sakkunniga personer inom ämnet, målet är att kunna få kontakt med lägst kompanichefer för högvakts kompanier i syfte att kunna få aktuell information, samt för och nackdelar med båda tillvägagångssätten.

¹⁰ <http://forsvaret.dk/LG/VAGTKOMPAGNIET/HISTORIE/Pages/default.aspx> 7/5/2010 14:12

¹¹ Rolf Ejvegård, *Vetenskaplig metod*, S 36

1.7.2 Litteratur och internetsökning

Litteratursökningen har skett både på Internet och på Anna Lindhs bibliotek, sökningar har gjorts med hjälp av orden högvakt, bevakning av slott, slott, Stockholms slott, Amalienborg slott, Professionalisering och Värnplikt. Sökning på Internet har främst skett på Google och på försvarsmaktens hemsida, material som har varit av betydelse är FOI rapporter och regeringspropositioner. Det har varit svårt att hitta lämplig litteratur då en stor del av litteraturen handlar om den ceremoniella delen av bevakningen och inte själva bevakningstjänsten.

1.7.3 Material

Materialet som har analyserats är i första hand regeringspropositioner då dessa har hög relevans i försvarsmaktens nya professionalisering. Vidare har FOI rapporter analyserats då dessa har haft flera undersökningar från liknande studie som studeras i denna uppsats men med fokus på flera länder. Annat material som har varit intressanta att ta hänsyn till under analysen är intervjuer som har givit en uppdaterad fakta av ämnet och som vidare ledde till att jämförelsen kunde genomföras i en större utsträckning.

1.7.4 Val av fall

En del av anledningen till varför författaren har valt exakt detta fall med jämförelsen av bevakningen av Stockholms slott mot Danmarks Amalienborg slott är för att det går att belysa problemet på ett tydligt sätt, det går att tydliggöra effekten av professionaliseringen på den svenska försvarsmakten på ett tydligt sätt genom att påvisa hur den Danska högvaktsenheten skiljer sig från den Svenska högvaktsenheten. Att fokusera på ett specifikt fall innebär också att det blir en djupare analys av fallet. Ännu en anledning till varför detta fall har valts är för att Danmark betraktas som ett representativt och typiskt fall, likheter hos de båda nationernas försvarsmakter är stor och detta innebär att resultatet av jämförelsen blir tydligare och lätt förståelig för läsaren.

1.7.5 Validitet och Reliabilitet

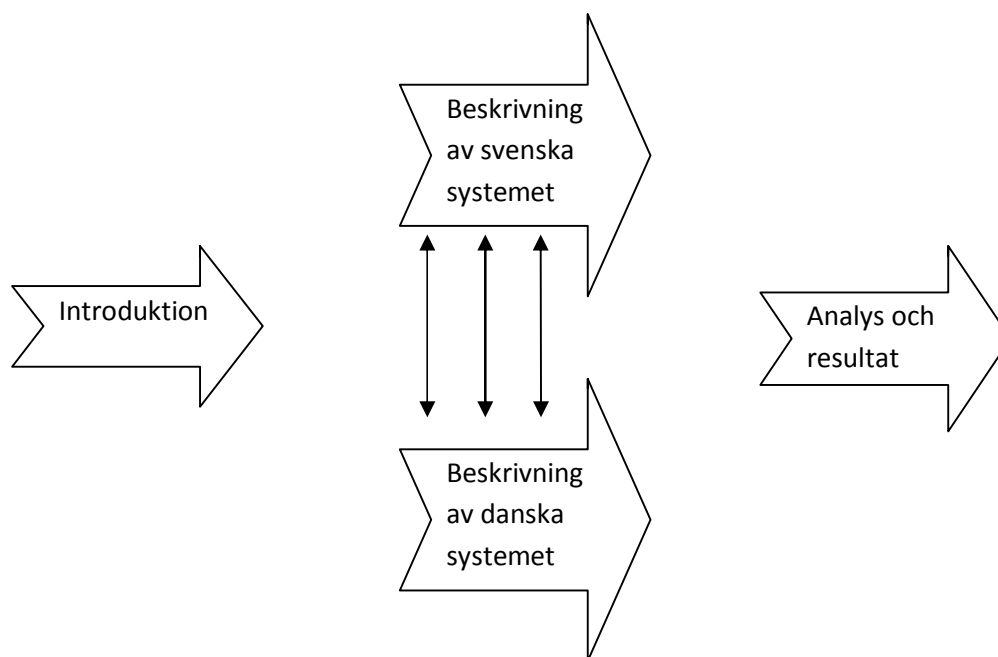
Reliabilitet är trovärdigheten och tillförlitligheten för den presenterade data i texten, detta innebär att data som är presenterad i texten måste gå att lita på.¹² Sekundär data har tagit främst ur flera källor för att fastställa att dessa ger stöd åt data och därigenom förstärka trovärdigheten i uppsatsen. Utöver detta har författaren använt sig av aktuell data med hjälp av försvarsmaktens hemsida och regeringspropositioner. Ännu en aktuell källa som har utnyttjats är intervjuer med nyckel personer, detta har ökat trovärdigheten genom att kontakt har tagits med sakkunniga inom ämnet. Författaren har även ökat trovärdigheten i intervjudata genom att efter genomförd intervju redovisat för den intervjuade vilka svar författaren har antecknat i syfte att rätt data skall redovisas.

¹² Tolf Ejvegård, Vetenskaplig metod, s 70-73

Validiteten i uppsatsen står för relevans och giltighet¹³, detta innebär att data som skall mätas mäts. Författaren har under insamlingen av data haft en fråga svävandes, frågan är *om vi mäter det vi tror oss mäta*, detta i syfte att hela tiden tänka på validiteten i uppsatsen. Ytterligare hänsyn har tagits till validiteten genom att författaren undersökt giltigheten i data som har presenterats, att informationen är uppdaterad.

1.8 Disposition

Uppsatsen är upplagd så att läsaren får en introduktion av ämnet och problemformuleringen redan i början, för att sedan komma in på djupet av problemet. Med kopplingar till den jämförande studien genomförs arbetet i olika faser enligt nedan.

**Uppsatsen inleds med en introduktion av själva problemet. Därefter sker en beskrivning av de två tillvägagångssätten från Sverige och Danmark under samma underrubriker i syfte att bädåa för en jämförelse. Därefter sker en analys för att i ett senare skede avsluta med en presentation av slutsatser/resultat.*

2 Teori

I denna studie kommer en teori av Adam Smith att ligga till grund för identifiering av skillnaderna. Teorin kommer att ge oss svar på vilket land som genomför sina handlingar på det mest

¹³ Ibid. s, 73-78

kostnadseffektivt sättet, alltså ha absoluta fördelar mot ett annat land. Absoluta fördelar som utvecklades av Adam Smith handlade om att ett land med absoluta fördelar skall endast handla med ett annat land då det andra landet har absoluta fördelar av en annan produkt som det första landet behöver. Med Absoluta fördelar menas att det går att producera en vara med lägre resursförbrukning.¹⁴ Om vi omvandlar denna teori till vår nytta i denna uppsats kan teorin hjälpa oss att identifiera vilket land som har flest absoluta fördelar och därmed dra slutsatser från detta.

Denna teori kommer att hjälpa oss att identifiera vilket land som har absoluta fördelar med de faktorer som kommer att tas upp i Analysen, genom att se vilket land som har absoluta fördelar mot de andra kan vi dra slutsatsen att dessa länder utnyttjar sina resurser mer kostnadseffektivt.

Komponenterna som kommer att analyseras i kapitel fyra kommer att radas upp i en tabell för att göra resultatet lätt överskådligt för läsaren. Författaren tar sig rätten i att bedöma huruvida en komponent är absolut fördel eller inte, dock kommer detta att baseras på fakta som redovisas och analyseras i kapitlet.

¹⁴ Mats Bladh, *Ekonomisk historia - Europa och Amerika 1500-1990*, S 32, 100-102

3. Empiri

I detta kapitel kommer författaren att redovisa för läsaren hur de respektive system fungerar i dagsläget, vilken tillvägagångssätt dessa system utnyttjar samt vilka kostnader dessa tillvägagångssätt innebär.

3.1 Svenska systemet

Vad löser högvaktskompanier i Sverige för uppgift egentligen? På försvarets hemsida står det:

”Uppgiften för Högvakten är, förutom att vara honnörsvakt, främst att bevaka de bägge skyddsobjekten Stockholm slott och Drottningholms slott. Högvakten är en viktig del av såväl säkerhetssystemet vid slotten som den militära beredskapen i Stockholm. Alla soldater i högvakten är därför särskilt skyddsvakts utbildade.”¹⁵

Detta innebär att uppgiften för högvakts kompanierna i grunden är att bevaka själva slottet samt kunna tjänstgöra i diverse honnörsvakt samt vara i beredskap.

Fram till 2010 bestod Sveriges försvar av värnpliktsbaserat system. Efter juli 2010 beslutades en omorganisering och minskning av försvarsmakten som innebar en övergång till frivilligt försvar. Dagens försvarsmakt består av stående förband, dessa förband kommer att vara fullt bemannade, materiellt uppfyllda och samövade och inte kräva någon återtagning för att vara fullt användbara. Detta betyder att ett nytt personalförsörjningssystem införs, personalförsörjningen i försvarsmakten bygger på frivillighet.

Värnplikten skall nu vara vilande så länge inget större hot existerar mot Sverige. Från och med årsskiftet 2010-2011 kommer alla nya rekryter att utbildas under tre månader, för att därefter kunna söka anställning i Försvarsmakten.¹⁶ Dagens nya system har krävt ändringar av försvarsmakten, det nya systemets utveckling mot ett mer användbart och tillgängligt försvar kan bara ske i den takt som

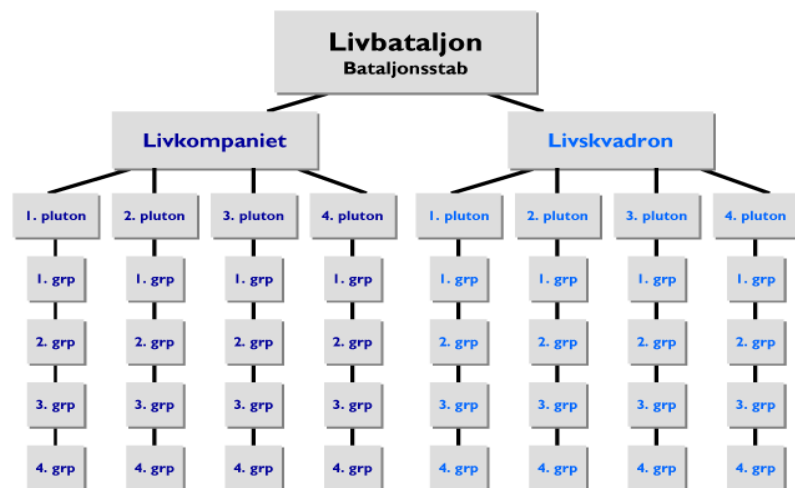
¹⁵ <http://www.forsvarsmakten.se/sv/Forband-och-formagor/Hogvakten/Om-Hogvakten/> 8/5/2011 22:41

¹⁶ <http://www.beridnahogvakten.se/2010/11/anstallda-dragoner/> 9/5/2011 00:18

ekonomin medger. Detta medger att resurser måste frigöras för att detta skall kunna vara genomförbart.¹⁷

I dagens svenska försvarsmakt kommer en bataljon att bemanna Stockholms slott. Högvaktssystem bygger på att Sverige kommer att ha en Livbataljon, bestående av två stycken högvaktskompanier. Dessa två kompanier består av ett infanterikompani som skall genomföra högvakter till fots samt en Livskvadron som skall genomföra högvakter till fots och till häst. Därutöver ingår det en bataljonsstab som planerar och leder bataljonens verksamhet.¹⁸ Högvakten genomförs på Stockholms slott samt på Drottningholms slott. I dagsläget genomför Livbataljon 120 högvaktsdygn, men diskuterar en ändring till 240 högvakts dygn för bataljonen.¹⁹

Enligt försvarsmaktens hemsida kommer Livbataljon att ha cirka 300 anställda, varav 265 är anställda gruppchefer och soldater, resterande är specialist- och yrkesofficerare.²⁰ Strukturen på Livbataljonen kommer att se ut enligt följande:

Varje pluton kommer att bestå av en plutonchef och en ställföreträdare samt en instruktör. Utöver detta består varje grupp av en gruppchef, en ställföreträdare samt sex soldater. Detta innebär att varje

¹⁷ Prop. 2009/10:160 S.72

¹⁸ <http://www.forsvarsmakten.se/sv/Forband-och-formagor/Forband/Livgardet-LG/Insatsforband/Livbataljon/>
9/5/2011 02:32

¹⁹ Intervju, Henricsson, Livbataljon

²⁰ Ibid.

pluton kommer att bestå av tre specialistofficerare och yrkesofficerare, åtta gruppchefer och 24 soldater. I kompaniledningen ingår det en Kompanichef, en ställföreträdare och en kompaniadjutant. Denna beräkning visar oss att bortsett från bataljonsstaben så består dessa två huvudkompanierna av 30 officerare, 64 gruppchefer och 192 soldater vardera. Dessa siffror kommer att ligga mer i fokus vidare då ekonomin analyseras.

3.1.1 Stockholms slott

Historisk tillbakablick

Högvakten har funnits vid Stockholms slott sedan 1523. Till mitten av 1800-talet bestod högvakten av ungefär 100-200 soldater ur gardesförband, vilka även ansvarade för stadens ordningshållning och brandförsvar. När ordningspolisen i ett senare skede tillkom, kunde vaktpersonalen på slottet minska till 30-50 man. Tidigare gick endast gardesförband på högvakt, fram till mitten på 1800-talet då även andra förband ur Stockholmsgarnison började gå högvakt, för att i ett senare skede under 1960-talet omfatta alla värnpliktskategorier. Högvaktsförbanden utgör en viktig del i skyddet av Kungafamiljen och av den militära beredskapen i Stockholm. Huvudansvaret för att bemanna högvakten har Livgardet.²¹

3.1.2 Bevakningen idag

Som det är nämnt tidigare är det numera Livbataljonens huvuduppgift att bevaka slottet tillsammans med övriga förband i Sverige. En eventuell ändring kan komma som innebär att Livbataljon måste ta en större del av bevakningen än vad den gör idag, idag bevakar Livbataljon Stockholms slott ca 70 dygn, och kan komma att bevaka den i 120 dygn istället.²²

Avlösningarna sker plutonsvis, alltså byter en pluton av en annan som har vaktat slottet under i ett dygn. Bevakningen runt slottet bemannas med sex soldater dagtid och under natten dras en post in och tre poster tillkommer, alltså en ökning på två soldater på kvällstid. Utöver postpersonalen finns det även två kalfaktorer som har i uppgift att ta hand om den materiella delen på enheten. En vaktchef som leder verksamheten och en patrullenhet som har i uppgift att understödja vaktchefen vid behov samt att rycka ut vid eventuell akut händelse. Patrullenheten består normalt av sex personer, en patrullchef, en ställföreträdare samt två till fyra soldater.²³

²¹ <http://www.forsvarsmakten.se/sv/Forband-och-formagor/Hogvakten/Om-Hogvakten/Stockholms-slott/>
4/5/2011 09:17

²² Intervju, Henricsson, Livbataljon

²³ Egna observationer

Efter ett regelbundet schema sker det vaktavlösningar för att lösa av posterna, detta sker varannan timme. För att göra bevakningen mer bekväm för soldaterna finns det tre olika vaktomgångar. Med detta menas att efter varje postpass har soldaterna möjlighet att vila under fyra timmar för att sedan stå på post igen. Under ett normal högvakts dygn är personalen enligt följande: vaktchef med en ställföreträdare, en patrull enhet på sex personer, två kalfaktorer samt tre postomgångar med åtta soldater i varje omgång. Med en enkel huvudräkning får vi antalet personer under en normal högvakts dygn till 34 personer.²⁴

3.1.3 Kostnader

Det svenska systemet bygger på anställda soldater, alltså soldater som har ett anställningskontrakt och har sina rättigheter gällande obekväma arbetstider och betalningstillägg. En soldat i Livskvadron har en ingångslön på 16 325 kronor/månad och ca 18 300 för gruppchefer, därutöver tillkommer ersättning för högvakts dygn samt för obekväma arbetstider. En högvakts dygn ger en extra betald ledighetsdag samt en ersättning på 570 – 1560 kronor/dygn. Soldaterna har som grund en semester på 28 dagar/år, dock blir den mycket längre p.g.a. de extra ledighetsdagarna som soldaterna får från högvakts dygn.²⁵

3.2 Danska systemet

Den danska försvarsmakten har fram till 2005 bestått av ett värnpliktsbaserat försvar som på senare tid bestått av en kombinerad modell med frivillighet och lottdragning. 2004 beslutades en omorganisering av den danska försvarsmakten som inneburit en minskning av försvarsmakten. Några av orsaken till reformen är den förändrade hotbilden i omvärlden samt den allt större rollen som den danska försvarsmakten har tagit i internationella insatser.²⁶

Den danska försvarsmakten har sedan 2005 ett begränsat värnpliktssystem som omfattar totalt fyra månader och genomförs två gånger per år. Denna korta utbildning syftar till att i grunden skapa en grund för rekryteringen av konstabler, men samtidigt också skapa en mobiliseringsbar enhet som kan stödja samhället med kris och svåra påfrestningar.²⁷

En anställd soldat stannar ca 7-8 år men p.g.a. många avhopp som det danska systemet har mött har det inneburit att en del stannat avsevärt längre. Den danska försvarsmakten har sedan länge haft en

²⁴ Intervju, Blom, Livgardet

²⁵ Försvarsmaktens hemsida, <http://www.forsvarsmakten.se/sv/Forband-och-formagor/Forband/Livgardet-LG/Insatsforband/Livbataljon/> 9/5/2010 11:19

²⁶ Östström (2008): Soldatförsörjning – Redogörelse för modellerna i Danmark, Nederländerna och Spanien: Stockholm, Totalförsvaret forskningsinstitut, FOI MEMO E11102. Sid. 26

²⁷ Ibid.

stor del anställda soldater, de så kallade konstabler. Det utbildas årligen ca 2600 personer varav 1900 till soldater (konstabler) och 700 till officerare och sergeanter.

Den danska högvaktsenheten består av ett kompani, detta kompani är i sin del indelat i tre delar. Första delen är ”tambourkorps” som är en musikkår enhet, den andra delen är själva stjärnenheten som vaktar slottet och är ca 240 värnpliktiga soldater och den tredje delen är en ledningsenhet som leder själva verksamheten.²⁸

Kompaniet består till största delen av värnpliktiga som gjort en fyra månaders utbildning och skall vakta i fyra månader utöver grundutbildningen för att fullgöra sin värnplikt. Systemet är byggt så att när den utbildade kullen är klar med sin fyra månaders utbildning och skall börja bevaka, då börjar den nya kullen att utbildas på sina första fyra månader. Detta resulterar i att det är ca 540 – 560 soldater under utbildning året runt. De värnpliktssoldaterna som går vidare till *Vagt kompaniet* är ca 240 och är indelade i tre lika stora grupper som motsvarar svenska benämningen på en pluton men på ca 80 man. Utöver de värnpliktiga så ingår det 60 officerare och underofficerare i kompaniet, dessa officerare och underofficerare har andra uppgifter, men måste tillsammans dela på ca 1000 högvakts dygn per år.²⁹

3.2.1 Amalienborg slott

Historisk tillbakablick

Amalienborg slott är hem och vinterresidens för drottningen Margrethe, hennes man, kronprins Fredrik, hans fru och deras två barn. Slottet i sig är indelat i fyra stycken slott som omger ett torg i centrala Köpenhamn. Palatset byggdes av fyra rika familjer i mitten av 1700-talet på en order av kung Fredrik V. År 1794 flyttade den kungliga familjen in i de fyra palatsen runt torget och slottet betraktades från dess som residens för kungliga familjen.³⁰

Vaktkompaniet har i dagsläget olika former av ceremonier beroende på vem det är som befinner sig i slottet, om Hennes Majestät Drottningen befinner sig i slottet är det den största paraden som genomförs, den så kallade *Kongevagt*, I denna vakt inkluderas även fana vid inmarsch och leds oftast av en Major eller en Kapten.³¹

²⁸ <http://forsvaret.dk/LG/VAGTKOMPAGNIET/ENHEDER/Pages/enheder.aspx> 7/5/2011 20:31

²⁹ Intervju – Danmark, Captain Peter Lyxholt

³⁰ Intervju – Danmark, Peter Lyxholt

³¹ Ibid.

Om endast någon av de kungliga prinsarna, eller prinsessan bor på slottet marscherar en *Löjtnansvagt*, denna vakt är lite mindre än den tidigare nämnda men storleken beror oftast på hur många av den kungliga familjen som är bosatta i slottet vid dåvarande tidpunkt.³²

Är huset obebott av kungligheter marscherar en *Palaevagt* till slottet, denna vakt saknar oftast musik och är av den mindre sortens vaktceremonier som genomförs på Amalienborg slott.³³

3.2.2 Bevakningen idag

I Danmark är det nästan endast *Vagtkompaniet* som går högvakt och bevakar kungligheter. Som nämnt ovan är storleken på avlösningen beroende på vem och hur många kungligheter som bor på slottet. Hennes Majestät Drottningens residens är idag Amalienborg, där bor Drottningen ena halvan av året. *Vagtkompaniet* bevakar slottet med sex vakter totalt stående som poster, hela vaktenheten är indelad i tre delar i syfte att få en bekväm rotation och ge soldater en vilotid på fyra timmar mellan postpassen. Detta är då Hennes Majestät Drottningen är bosatt på slottet, då Drottningen inte är bosatt på slottet minskar antalet poster. Det krävs då endast tre poster åt gången. Detta leder till att det totala antalet soldater då Drottningen inte är bosatt på slottet nedgår till endast 12 vakter.³⁴

Det danska vaktssystemet har ingen patrull under bevakningsdygnet, däremot är alla som vilar under beredskap under deras sina fyra timmars vilotid. Kvällstid ökar antalet soldater då styrkan ökas med ytterligare sex soldater för att täcka området under dygnets mörka timmar. Den totala styrkan som bevakar Amalienborg Slott när Hennes Majestät Drottningen är bosatt på slottet är 18-24 soldater, och nedgår till 12-18 då hon inte är bosatt där. Med tanke på vilotiden som dessa soldater får innebär det att det är sex poster under dagen och åtta under kvällen då minst en person från den kungliga familjen bor på slottet. Om det inte är någon kunglig bosatt på slottet är posterna tre under dagen och fem under kvällen.³⁵

3.2.3 Kostnader

Den danska försvarsmakten har som det är nämnt ovan en förkortad och mycket reducerad värnplikt som kvarstår, detta system erbjuder alla soldater en utbildning som är fyra månader lång. Efter den genomförda fyra månaders utbildningen kan soldater väljas eller välja vilken väg de vill gå, detta är alltså ett stadie mellan där soldater har lärt sig grunderna och skall nu välja befattning i stort. Vissa läser vidare till Konstabel och vissa hamnar på *Vagtkompaniet*. Den grundläggande lönen för

³² Ibid.

³³ Ibid.

³⁴ Ibid.

³⁵ Intervju – Danmark, Peter Lyxholt

soldaterna är 13 500 – 15 000³⁶ svenska kronor. Deras kontrakt är ganska begränsad, mer likt det gamla svenska systemet med värnpliktiga. Att jobba på obekväma arbetstider har ingen betydelse då man räknas som i tjänst 24 timmar om dygnet.³⁷

Trots detta är det danska systemet uppbyggt på ett sätt som medför att de vakter som skall stå vakt på kvällen inte behöver vara där från vaktbytet under förmiddagen. Vaktbytet sker som det är nämnt ovan med 36 soldater, alla dessa 36 soldater behövs inte alltid beroende på vem det är som är bosatt på slottet, för att utnyttja tiden mer effektivt stannar de som behövs och de övriga får gå tillbaka till regementet för att lösa andra uppgifter.³⁸

Däremot har officerare och sergeanter ett kontrakt som ger extra betalt då de jobbar på obekväma arbetstider som på helger och kvällar.

³⁶ 10 000 – 12 000 Danska kronor enligt valuta kurs x-change 17/5/2011 kl 10:49

³⁷ Intervju – Danmark, Peter Lyxholt

³⁸ Ibid.

4. Analys

I detta kapitel kommer en analys att belysa likheter och skillnader samt vad dessa egentligen innebär för Livbataljon när det gäller bevakningen av Stockholm slott. Analysen kommer att redogöra för andra delen av problemformuleringen: *Kan verksamheten fortsätta utan förändring?*

4.1 Likheter

I både den svenska och den danska försvarsmakten på högvakts kompanierna är antalet soldater ungefär jämlika. Den svenska Livbataljonen har egentligen inte känt av större förändringar nu som under invasionsförsvaret då antalet soldater var lika många som i dagsläget men inte ingick under samma stab utan var två skilda kompanier. Båda kompaniernas huvuduppgift är egentligen att bevaka kungligheter, där av är parad och ceremonier relativt lika hos båda nationerna.

Parad och ceremonier som genomförs är lika till en viss del, då det danska systemet har valt bort beriden högvakt som en huvudenhet för bevakningen och behållit den enbart till stora ceremonier och därmed också reducerat den i antal soldater, skiljer systemen sig lite.

Själva bevakningen och uppgiften som är ålagd högvaktskompanierna hos båda nationerna är relativt lika, dock måste den svenska enheten vara mer flexibel med tanke på rörligheten hos förbanden som den nya professionaliseringen innebär.

Utöver soldater är ledningen relativt lika, Sverige har under 2008 bytt till ett tvåbefälssystem som innebär att det nu finns generalister och specialister, detta är likt det danska systemet då Danmark har officerare och sergeanter som i huvudsak leder och utbildar soldaterna på *Vagtkompaniet*. Likheterna finns också i lönen då både dessa kategorier får en viss ersättning då de jobbar på obekväma tider.

4.2 Skillnader

En skillnad som är tydlig hos båda nationerna är antalet soldater som vaktar, det svenska systemet behöver 34 soldater totalt för att bevaka slottet. Jämfört med det danska systemet som endast behöver 24 då drottningen är bosatt på slottet och 18 då hon inte är det, båda dessa beräkningar är beräknade med tilläggs posterna på kvällstid. En annan tydlig skillnad som framgår av tidigare kapitel är patrullen, det svenska högvakts kompanier har en patrull enhet som den danska *Vagtkompaniet* har valt att inte ha. Patrullen är en ökning på antalet soldater med sex personer.

Det danska systemet har en flexibilitet i att utnyttja sina soldater, denna flexibilitet innebär att de kan skicka tillbaka soldater som är med och genomför ceremonin men är obehövliga för själva bevakningen. Flexibiliteten innebär också att kvällsposterna inte behöver närvara på slottet från vaktbytet utan oftast kan utföra andra uppgifter som kompaniet kräver utanför slottet och sedan befinna sig vid slottet då kvällsbevakningsposten börjar närma sig.

En stor skillnad i det svenska jämfört med det danska systemet är den beridna högvakten. I Sverige har Livbataljon lika stor del beriden trupp som trupp till fot. Danmark har valt att enbart ha en reducerad trupp som övar och tjänstgör till häst. Denna trupp deltar i större ceremonier och parad som kungliga födelsedagar och högtider i Danmark.

Ännu en skillnad hos dessa två system är befälen som utbildar och leder enheten under ceremonin. Sverige utbildar en enhet för att sedan leda den i högvakt och vid statsceremoniell verksamhet, så var fallet under värnpliktssystem och så är det nu också, ingen större förändring har skett där sedan införandet av två befälssystemet inom försvarsmakten. Det danska systemet skiljer sig lite åt, där utbildas soldaterna av sergeanter och befäl som inte garanterat kommer gå högvakt med dem hela tjänstgöringen ut, officerare tas från hela regementet för att bemanna högvaktsofficersgruppen. Med detta menar kaptenen Lyxholt att en officer blir tilldelad x antal högvakts dygn, trots att han inte utbildar eller leder någon enhet på *Vagtkompaniet*. Officeren möter truppen samma dag som själva högvakten skall genomföras eller dagen innan för att föröva en sista gång och sedan utför ceremonin med soldaterna, detta gör att befälsledningen inte behöver vara stor i *Vagtkompaniet*.³⁹

Professionaliseringen har inneburit att försvarsmakten numer har kontraktsanställda soldater, detta medför högre personalkostnader i form av lön, i föregående kapitel redovisades att en svensk soldat på Livbataljon kommer att ha en ingångslön på 16 325 SEK, samt med en ersättning vid högvakts dygn på 570 – 1560 SEK. Gruppcheferna har en ingångslön på 18 300 SEK, detta kan komma att ändras då hänsyn till tidigare mission och tjänstgöring tas i beaktning, för att göra jämförelsen rättvist kommer ett medelvärde av lönen att tas med i beräkningarna om inte lönen är fast till en summa. Den lägsta ingångslönen för soldater samt gruppchefer är en fastställd summa för Livbataljon, där av behöver inte ett medelvärde beräknas, däremot på det danska systemet är lönen för soldaterna mellan 13 500 – 15 000 SEK, medelvärdet i beräkningarna kommer att vara 14 250 SEK.

Som noterat i föregående kapitel går Livbataljonen högvakt med en personalstyrka på 34 personer, bortsett från befälen blir styrkan åtta gruppchefer och 24 soldater. Kostnaden för den totala styrkan bortsett från befälen är 26 910 SEK per dygn, denna beräkning är utan ersättningstillägg för övningsdygn, med ersättning blir den totala kostnaden på 45 150 SEK per högvaktsdygn med en beräkning på lägsta dygnersättning på 570 SEK per dygn. Livbataljon beräknas bevaka Stockholm slott och Drottningholm slott i 140 dygn enligt planerat, samt diskuterar att öka antalet dagar till 240. Detta innebär att om bataljonen bevakar båda slotten lika mycket blir antalet högvakts dygn på Stockholms slott 70 dygn, och kan komma att ökas till 120 dygn. Det medför att bataljonens

³⁹ Intervju – Danmark, Peter Lyxholt

lönekostnader för bevakningsdygnen blir 3 160 500 SEK på 70 dygn och kan komma att bli 5 418 000 SEK på 120 dygn.⁴⁰

Vagtkompaniet i Danmark bevakar Amalienborg slott ca sex månader om året med full personalstyrka då drottningen bor där mestadels, därutöver bevakas slottet med mindre personalstyrka då slottet oftast är obebodd av kungligheter. Den maximala personalstyrkan är enligt tidigare kapitel, 24 soldater och minsta antalet är 12 soldater, detta innebär att kostnaderna för en högvakts dygn för den danska *Vagtkompaniet* med en total personalstyrka på 24 soldater är 17 100 SEK per dygn och ger oss en total sex månaders kostnad på 3 129 300 SEK. Ett högvaktsdygn med en mindre styrka på 12 soldater kostar *Vagtkompaniet* 8 550 SEK per högvakts dygn och en totalsumma på 1 564 650 SEK på sex månader. Dessa två beräkningar ger oss en totalkostnad för hur mycket soldaterna på *Vagtkompaniet* kostar under ett helt år, och den totala kostnaden blir 4 693 950 SEK.

4.3 Slutsatser dragna från analysen

Slutsatser som vi kan dra av analysen ovan kommer kortfattat att beskrivas under ett par sammanfattade punkter:

- **Parad**
- **Beriden högvakt**
- **Antalet soldater och lönekostnader**
- **Värnplikt, kontraktsanställda**
- **Högvakten (bevakningen)**
- **Befälen**

Parad

Paraden genomförs på ungefär samma sätt hos båda nationerna, båda nationerna har ungefärlig styrka storleksmässigt som genomför paraden, detta innebär att båda högvaktsgrenarna hos båda nationerna har en liknande genomförande både kostnadsmässigt och på personalåtgången.

Beriden högvakt

Genom att reducera den beridna enheten har den danska försvarsmakten kunnat göra större besparingar och kostnadsreduceringar i och med att den beridna högvakten kostar mer än enbart högvakt till fots.

Antalet soldater och lönekostnader

⁴⁰ Beräkningarna finns på Bilaga 1

Antalet soldater skiljer sig under själva bevakningen, detta bidrar till att den danska försvarsmakten kan göra större besparingar av personalkostnader. Antalet soldater i den svenska försvarsmakten kostar som noterat ovan 3 160 500 under 70 högvakts dygn, och kan komma att bli 120 dygn och kosta 5 418 000 till skillnad från den danska försvarsmakten då bevakningen kostar 4 693 950 SEK under ett helt år på 366 dygn.⁴¹. Redan här kan vi se att det danska systemet trots att de går flera högvakts dygn kostar mindre än den svenska högvaktsenheten om de skulle gå 120 dygn. Detta är ett tydligt exempel som visat att kostnaderna i form av löner och ersättning för den svenska högvaktsenheten är mycket kostsam och skiljer sig betydligt jämfört med den danska högvaktsenheten.

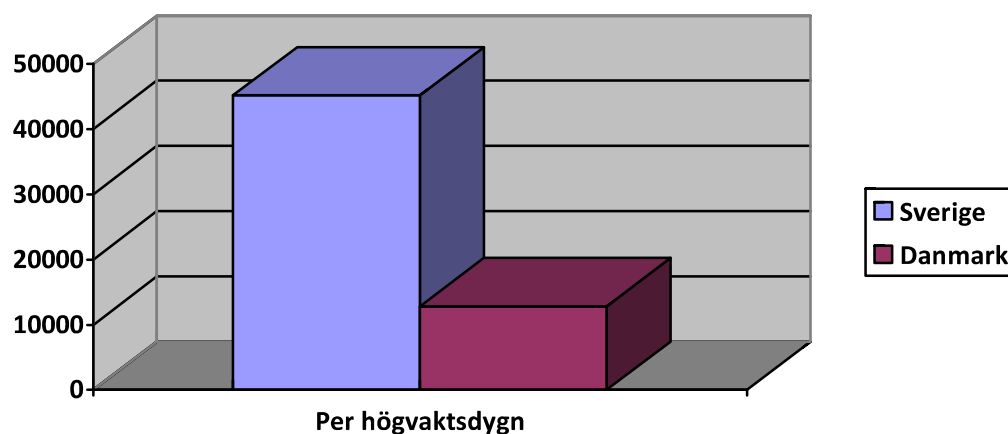

Diagram 1: Detta diagram visar kostnaden för en högvakts dygn för både Sverige och Danmark, denna beräkning saknar ytterligare gömda kostnader för den svenska högvaktsenheten i form av semester och semester ersättning för högvakts dygn, dock visas skillnaderna tydligt.

⁴¹ $(3\,160\,500 / 70) \times (366) = 16\,524\,900$

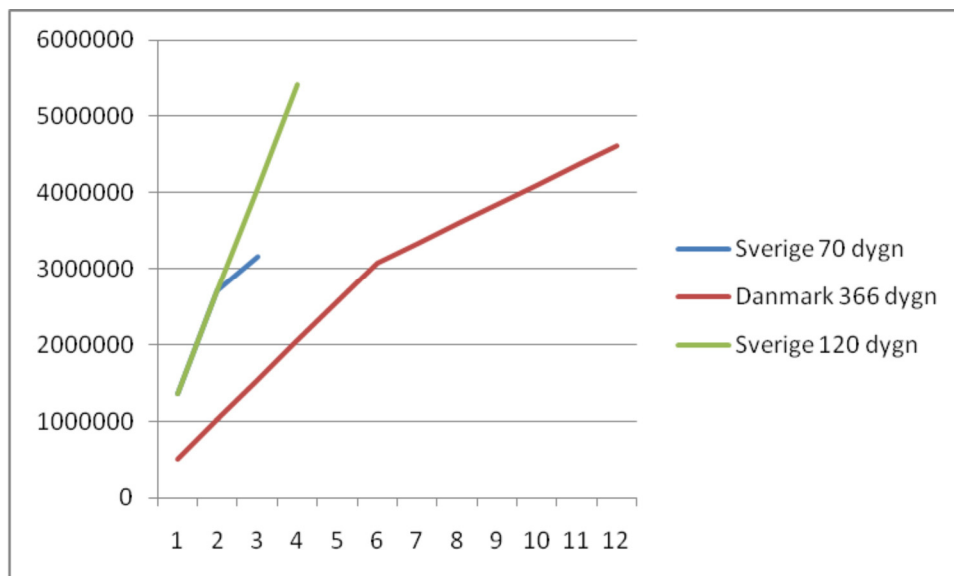

Diagram 2: Detta diagram visar kostnaden för högvakts dygn under ett helt år som i diagramet visas som 12 månader för både Sverige och Danmark där Sverige med 70 dygn redovisas av den blåa färgen, Sverige med 120 dygn redovisas av den gröna färgen och Danmark med 366 dygn redovisas av den röda färgen. Denna beräkning saknar ytterligare gömda kostnader för den svenska högvaktsenheten i form av semester och semesterersättning för högvakts dygn, dock visas skillnaderna tydligt.

Värnpliktiga och kontraktsanställda

Den höga kostnaden är inte enbart p.g.a. antalet soldater, utan beror också på att våra kontraktsanställda kostar mer p.g.a. anställningsrättigheter och ersättningar etc. Dessa två skillnader som den svenska högvaktsenheten har varit den större kostnadsskillnaden jämfört med den danska högvaktsenheten. Värnpliktiga har mindre att kräva av arbetsgivaren med tanke på arbetstid än den kontraktsanställda hos den svenska försvarsmakten, därav har kostnaderna skiljt sig markant hos de båda högvaktsenheterna.

Högvakten (Bevakningen)

Bevakningen har skiljt sig lite och därmed påverkat kostnaderna, den danska enheten har reducerat sin enhet genom att inte ha någon patrull, samt att de har reducerat antal soldater under bevakningen. Den danska högvaktsenheten skickar hem sina soldater efter genomförd parad i syfte att spara på manskap, detta saknas hos den svenska högvaktsenheten trots att den svenska högvaktsenheten skulle spara på både manskap och onödiga kostnader som detta innebär.

Befälen

En slutsats som kan dras om befälen är att den danska högvaktsenheten utnyttjar hela regementets officerare för att bemanna officerskvoten under högvaktsdygnet, detta måste kunna genomföras i den svenska högvaktsenheten för att erbjuda ett mer flexibelt befälslag och inte överbemanna det.

Tabell 1: Denna tabell visar en tydligare bild av ovanstående resultat från analysen, faktorerna är de delar som har visat sig vara av betydelse för bevakningen av de båda slotten, den andra kolumnen visar kopplingen till teorin huruvida faktorn är absolut fördel eller inte. Tabellen visar om det danska högvaktssystemet har absolut fördel mot det svenska systemet. Skalan bygger på 3 grader och dessa är *Ingen absolut fördel, Delvis absolut fördel och absolut fördel. Dessa skalor ger vidare poäng, Ingen absolut fördel ger poängen 0, för Delvis absolut fördel ger poängen 1 och för absolut fördel ger poängen 2.*

Faktorer	Absolut fördel Sverige / Danmark
1. Parad	Ingen / Ingen
2. Beriden högvakt	Ingen / Fördel
3. Antal soldater	Ingen / Fördel
4. Löner	Ingen / Delvis
5. Värnplikt, kontraktanställda	Ingen / Fördel
6. Högvakten (Bevakningen)	Ingen / Fördel
7. Befälen	Ingen / Ingen
Resultat	0 / 9

Med hjälp av Smiths teori kan vi se att det danska systemet har flera fördelar jämfört med det Svenska systemet. Det danska systemet hade 9 poäng av 14 som var maxtalet för absoluta fördelar. Tabellen visar att det danska systemet har fyra helt absoluta fördelar mot det svenska systemet, detta betyder att det danska systemet i dessa faktorer genomförs med ett mer kostnadseffektivt sätt kopplat till det

Svenska systemet. De resterande faktorerna fick betyget delvis eller ingen, detta betyder att det svenska systemet antingen var likt eller delvis likt. Med ingen eller delvis lik betyder det att skillnaderna mellan tillvägagångssätt inte finns eller finns men inte är stora kostnadsmässigt. Detta betyder dock inte att dessa inte kräver en skillnad utan tvärt om, en skillnad skulle innebära att resurser kan sparas och tillvägagångssättet blir mer kostnadseffektivt i slutändan. Smiths teori visar oss att om detta hade varit en handel mellan de båda länderna så hade Sverige bemötts av svåra kostnader för sin produktion p.g.a. att Danmark visade sig ha absoluta fördelar i fyra faktorer, och Sverige ingen.

Resultatet visar att trots att paraden inte skiljer sig hos de båda nationerna så skiljer sig kostnaderna fortfarande mycket. Besparingarna hos den danska högvaktsevenheten har varit i att minska beriden högvakt, minska antalet soldater både som poster och som hemskickade kvällsposter samt ha ett värnpliktsystem som inte innebär stora kostnader utöver lönen.

5. Svar på frågeställning

Under denna punkt kommer en redovisning att beskriva huruvida frågeställningen är besvarad eller inte. Första delen av frågeställningen ”*Vad innebär försvarsmaktens professionalisering för dess verksamhet?*” har inneburit att den svenska försvarsmakten bytt från värnpliktsystem till ett system med kontraktanställda soldater. Det nya systemet har prövats och analyserats med hjälp av en fallstudie som har resulterat i att det nya systemet med kontraktanställda kostar mycket och kräver att försvarsmakten ändrar på sitt tillvägagångssätt om resurserna skall utnyttjas på ett mer kostnadseffektivt sätt. Under kapitlet Empiri och senare under analysen beskrivs och analyseras det danska systemet, där dras slutsatsen av de låga kostnaderna hos den danska Vagtkompaniet och kan leda till att det svenska högvaktssystemet kan ta lärdom av hur de lyckas göra dessa besparingar. Den andra delen av frågeställningen *Kan verksamheten fortsätta utan förändring?* har analyserats och resulterat i att den svenska försvarsmakten kostar mer vilket innebär att förändringen har sina krav på systemet. Med hjälp av jämförelsen med Danmark kan vi se att den svenska försvarsmaktens professionalisering kräver en förändring av försvarsmaktens tillvägagångssätt för att bli genomförbar, en effektivisering av utnyttjandet av resurser krävs för att detta ska bli genomförbart kostnadsmässigt.

6. Avslutande diskussion

Som avslutning vill jag belysa vissa saker som kanske inte har nämnts i uppsatsen men som också har betydelse. Saker som vi måste beakta är lokaliseringen av slotten, värdet i slotten och arkitekturen av bevakningsobjektet. Stockholms slott är beläget i centrala Stockholm, högvakten som inte bara

bevakar slottet har i uppgift att bevaka Skattkammaren som innehåller Riksregalierna, detta är en utökning av själva bevakningen och objektets värde.

En annan aspekt att ta hänsyn till är arkitekturen, Amalienborg slott är designad på ett sätt som medför att bevakningen går att genomföra med reducerat antal, detta är svårare att applicera på Stockholms slott då arkitekturen är annorlunda utformad.

En tredje aspekt att ta hänsyn till är flexibiliteten som den svenska försvarsmakten kräver. Förband måste vara lätta att röra på och därmed innebär vissa konsekvenser i löner etc., detta kanske kan gå att diskutera då en reducerad värnplikt kostar mycket mindre än heltidsanställda soldater. Att ha en reducerad värnplikt måste dock också medföra vissa förändringar från det gamla systemet, utöver att både kvinnor och män kan bli inkallade måste lönen också ökas för att kunna locka flera till fortsatt arbete inom försvarsmakten. En ökning av lönen kommer att innebära vissa kostnader men kommer att reducera den totala kostnaden som kontrakterade soldater innebär i form av ersättning av obekvämt arbetstid.

6.1 Slutsatser

Slutsatser som författaren har dragit av denna studie är vikten av kostnadseffektivt arbetssätt, hur man skall minimera antalet anställda men med bibehållen kvalitet på resultatet. Den nya försvarsmakten bygger på att vi skall kunna jobba på ett kostnadseffektivt sätt, att utnyttja resurser på ett kostnadseffektivt sätt så att resurserna kan användas någon annan plats för att göra mer nytta. Detta kräver att försvarsmakten måste vara ödmjuk mot denna uppgift och kunna vara öppen för förändring.

Under kapitlet analys analyseras den danska och de svenska högvaktsenheternas kostnader, hur mycket dessa kostar på en dag, det danska systemet har visat att de med mindre kostnad egentligen kan lösa samma uppgift. *Vagtkompaniet* i Danmark har haft systemet med mindre antal vakter och med reducerad värnplikt, och de har lyckats hålla säkerheten i området. Slutsatsen som dras av detta är att *Vagtkompaniet* kanske tar en medveten risk genom att minska på antalet soldater, men detta har fram till idag visat sig vara tillräckligt och trots det reducerat kostnaderna för den danska Försvarsmakten. Detta måste tas hänsyn till i den svenska försvarsmakten och se om detta kan vara en lösning för att vi skall utnyttja våra resurser mer kostnadseffektivt. Nu krävs det att ledningen skall tillåta förändringar av tillvägagångssätt så att resurser går att frigöra.

6.2 Förslag till fortsatt forskning

Denna studie har studerat skillnader hos svenska och danska högvaktsenheter för att se hur vida Sverige behöver ändra på tillvägagångssättet efter genomförd professionalisering eller inte. En fortsatt forskning skulle kunna vara att studera andra länder och se hur vi skiljer oss från dessa, i syfte att inte behöva uppfinna hjulet på nytt. En annan fallstudie kan genomföras för att se ytterligare faktorer som

tyder på att den svenska försvarsmakten måste förändra på sitt tillvägagångssätt. Ytterligare forskning kan genomföras om högvaktsenheten, att kunna se exakt hur den svenska bevakningsenheten kan göra för att minska på antalet soldater, med hjälp av elektroniken med videokameror och stängsel.

7. Käll- och litteraturförteckning

Anna Bolin, *The military profession in change – the case of Sweden* (Lund: Department of Political Science, Lund 2008).

Livgardet, *Ceremonireglemente för Försvarsmakten, Del 6 Livgardet* (Stockholm, Försvarsmakten 2003)

Mats Bladh, *Ekonomisk historia – Europa och Amerika 1500-1990*, Studentlitteratur Lund 1995.

Regeringens proposition 2009/10:160, Stockholm, Regeringen (2009)

Regeringens proposition 2008/09:140, Stockholm, Regeringen (2009)

Rolf Ejvegård, *Vetenskaplig metod* (Studentlitteratur 2003 Tredje upplagan)

Siv Strömquist, *Uppsatshandboken* (Femte upplagan 2010)

Säkerhet i samverkan, Ds 2007:46, Departments serien (Ds): Stockholm: Försvarsdepartementet (2007)

Östström (2008): *Soldatförsörjning – Redogörelse för modellerna i Danmark, Nederländerna och Spanien*: Stockholm, Totalförsvaret forskningsinstitut, FOI MEMO E11102. (2008)

7.1 Internet källor

<http://www.forsvarsmakten.se/sv/Forband-och-formagor/Forband/Marinbasen-MarinB/Nyheter/Skyddsvaktsutbildningen-avklarad/> 5/5/2011 14:29

<http://forsvaret.dk/LG/VAGTKOMPAGNIET/HISTORIE/Pages/default.aspx> 7/5/2011 14:12

<http://www.forsvarsmakten.se/sv/Forband-och-formagor/Hogvakten/Om-Hogvakten/> 8/5/2011 22:41

<http://www.beridnahogvakten.se/2010/11/anstallda-dragoner/> 9/5/2011 00:18

<http://www.forsvarsmakten.se/sv/Forband-och-formagor/Forband/Livgardet-LG/Insatsforband/Livbataljon/> 9/5/2011 02:32

<http://www.forsvarsmakten.se/sv/Forband-och-formagor/Hogvakten/Om-Hogvakten/Stockholms-slott/> 4/5/2011 09:17

<http://www.forsvarsmakten.se/sv/Forband-och-formagor/Forband/Livgardet-LG/Insatsforband/Livbataljon/> 9/5/2011 11:19

<http://forsvaret.dk/LG/VAGTKOMPAGNIET/ENHEDER/Pages/enheder.aspx> 7/5/2011 20:31

<http://www.x-change.se/?gclid=COvkgfWdjkcFdzSHzAod3WojgQ> 17/5/2011 10:49

Bilaga 1

Svenska soldater kostar:

24 Soldater = $24 \times 16\,325 = 391\,800$ *per månad*

24 Soldater = $391\,800 / 20 = 19\,590$ *per dag*

8 Grupp chefer = $8 \times 18\,300 = 146\,400$ *per månad*

8 Grupp chefer = $146\,400 / 20 = 7\,320$ *per dag*

Kostnaden med högvakts dygnsersättning:

$570 \times 32 = 18\,240$ *ersättningen för den totala styrkan under ett dygn.*

En totalkostnad på:

$391\,800 + 146\,400 = 538\,200$ *per månad*

$19\,590 + 7\,320 + 18\,240 = 45\,150$ *per dag*

Lönekostnader för soldater och grupp chefer per år för Livbataljon $45\,150 \times 70 = 3\,160\,500$ eller

$45\,150 \times 120 = 5\,418\,000$

Danska soldater kostar:

24 soldater = $14\,250 \times 24 = 342\,000$ *per månad*

24 soldater = $342\,000 / 20 = 17\,100$ *per dag*

12 soldater = $14\,250 \times 12 = 171\,000$ *per månad*

12 soldater = $171\,000 / 20 = 8\,550$ *per dag*

Detta ger en total kostnad på:

Vid full personalstyrka = $183 \times 17\,100 = 3\,129\,300$ Beräkningen är på 183 dygn med en maximal personalstyrka på 24 soldater som kostar 17 100 SEK totalt per högvakts dygn

Vid minsta personalstyrka = $183 \times 8\,550 = 1\,564\,650$ Beräkningen är på 183 dygn med en minimal personalstyrka som kostar 8 550 SEK per högvakts dygn

En total årskostnad på: $3\,129\,300 + 1\,564\,650 = 4\,693\,950$ Denna beräkning är den totala kostnaden för de sex månader då kungligheter bor på slottet samt de sex månader då kungligheter inte bor på slottet. Dygnen är beräknade med 366 dagar i syfte att göra fördelningen jämn tal.

Land	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sverige 70 dygn	1354500	2709000	3160500									
Danmark 366 dygn	513000	1026000	1539000	2052000	2565000	3078000	3334500	3591000	3847500	4104000	4360500	4617000
Sverige 140 dygn	1354500	2709000	4063500	5418000								

Bilaga 2 - Intervju

Första intervjun var med Kapten Peter Lyxholt, intervjun var på engelska p.g.a. att författaren har svårigheter i att förstå det danska språket. Intervju frågorna led enligt nedan.

1. How is the Vagtkompaniet built? -> Platoons, soldiers and system.
2. What is the name of Denmark's castle that can be compared to Stockholm's castle (Stockholm's slott)?
3. How is the income, for soldiers and squad leaders and officers that need to go and guard the castle?
4. How many days does Vagtkompaniet guard the Castle? And who guards it when they don't?
5. How many soldiers are in the Ceremony at the guard change?
6. How is the rotation when the guarding had started -> I'm thinking of how long the rest is for the soldiers?
7. How does a day look like in the Vagtkompaniet when they are in duty and guarding?
8. How many is guarding the Castle? Including the guard commanders.
9. How many Castles is Vagtkompaniet responsible of? -> guarding.
10. How do Vagtkompaniet get there soldiers? Conscripts or Contractors?

Intervjun som sedan genomfördes med de svenska officerarna blev mer reducerad p.g.a. att det fans mer fakta att få tag på om den svenska högvaktsenheten än den danska, men i stora drag nästan samma frågor. Frågorna lyder här nedan:

1. Hur är Livbataljon uppbyggd? -> Plutoner, soldater, systemet i sin helhet?
2. Hur ser inkomsten ut för soldater, gruppchefer och officerare som måste gå som vaktchefer på Stockholms slott?
3. Hur många dagar måste Livbataljon vakta Stockholms slott?
4. Hur många soldater deltar i ceremonin av vaktbytet?
5. Hur är rotationen då högvakts dag har påbörjats? Min fundering är hur vilan är under högvakten?
6. Hur ser en dag ut i Livbataljon under en högvakts dygn?

7. Hur många vaktar slottet? Inkluderat vaktcheferna.
8. Hur många slott är Livbataljon ansvarig över?
9. Hur sker rekryteringen för Livbataljon?